

Försvarsdepartementet
Fö2025/01190

Yttrande över promemorian *Redo! En utredning om personalförsörjningen av det militära försvaret (SOU 2025:86)*

Svea hovrätt har utifrån de intressen som hovrätten har att beakta endast följande synpunkter.

Förlängd grundutbildning

Utredningen har bedömt att nuvarande bestämmelser om grundutbildningens innehåll och längd medger att Försvarsmakten anpassar grundutbildningen med värnplikt efter sina behov av att ianspråkta värnpliktiga under grundutbildning för uppgifter som syftar till att upprätthålla Sveriges försvarsberedskap.

Som nämns i betänkandet finns det, även om beredskapsuppgifter kan ingå i grundutbildningen och ha ett visst utbildningsvärde, en gräns för hur stor del av grundutbildningen som kan bestå i beredskapsuppgifter av olika slag. Eftersom det är fråga om en utbildning ska tyngdpunkten ligga på målet att den värnpliktige ska bli färdigutbildad för krigsuppgiften. Mot denna bakgrund ställer sig hovrätten tveksam till att det är förenligt med grundutbildningens syfte att sätta i system att förlänga denna för vissa befattningar genom att lägga till en avslutande tjänstgöringsperiod i beredskap när utbildningen egentligen synes vara fullgjord. Om det för Sveriges försvarsberedskap finns ett behov av sådan tjänstgöring ska detta enligt 4 kap. 8 § lagen om totalförsvarsplikt i stället mötas genom att regeringen beslutar om beredskapstjänstgöring. Att Försvarsmakten, enligt eget beslut, skulle förlänga grundutbildningen för värnpliktiga i upp till sex månader för beredskapstjänstgöring synes innebära ett kringgående av den nämnda bestämmelsen som inte kan ha varit avsedd. Hovrätten ifrågasätter därför utredningens bedömning i denna del.

Beredskapstjänstgöring

Utredningen har föreslagit att beredskapstjänstgöring enligt 4 kap. 8 § lagen om totalförsvarsplikt för varje totalförsvarspliktig ska omfatta högst 180 dagar vid varje tillfälle. Vidare har föreslagits att det i lagtexten ska införas ett målsättningsstadgande med innebörd att inkallelse till beredskapstjänstgöring i så stor utsträckning som möjligt fördelas mellan totalförsvarspliktiga för att undvika att samma person kallas till beredskapstjänstgöring vid flera tillfällen. Det betyder att den nuvarande tidsgränsen, som innebär att sådan tjänstgöring för varje totalförsvarspliktig får omfatta högst 180

dagarna fördelade på ett eller flera tjänstgöringstillfällen, utmönstras och att den totala tiden för beredskapstjänstgöring inte begränsas.

Hovrätten ser inte anledning att ifrågasätta utredningens bedömning att det finns ett behov av att utöka beredskapstjänstgöringens omfattning. Hovrätten ställer sig dock tveksam till att det inte ska finnas någon tidsgräns alls för denna typ av tjänstgöring. Att helt ta bort tidsgränsen innebär att en begränsad grupp av personer vid äventyr av straffansvar kan få bära en mycket betydande börda redan i en situation när det inte råder höjd beredskap. Vid jämförelserna med Norge och Finland, som synes ha legat till grund för den föreslagna ändringen, ska beaktas att extraordinär tjänst respektive extra tjänstgöring i dessa länder, som hovrätten uppfattat saken, kan komma i fråga först vid mera allvarliga undantagsförhållanden. Vid jämförelse med Finland ska också beaktas att personalstyrkan i Försvarsmakten där vida överstiger den som kan mobiliseras i Sverige och att det således finns avsevärt fler personer som kan dela på bördan i Finland.

Hovrätten har inte underlag att närmare bedöma vilken tidsgräns som bör gälla för beredskapstjänstgöring. En parameter för detta borde dock kunna vara vilken omsättningstakt som förband som bemannas med värnpliktiga kan ha. Vid bedömningen bör även förslagen i SOU 2025:86 Polisiär beredskap i fred, kris och krig beaktas, som bland annat avser hur polisens förmåga att fullgöra skydds- och bevakningsuppdrag kan stärkas.

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättslagmannen Niklas Wågnert, hovrättsrådet Christer Lundh och tf. hovrättsassessorn Axel Hallberg, föredragande.

Niklas Wågnert

Axel Hallberg

